

М. А. Гуренкоаспірант кафедри господарського права
юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ДОГОВОРІВ ЗА УЧАСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті проаналізовано особливості надання державної підтримки реалізації інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Розглянуто особливості державної підтримки реалізації договорів, що укладаються в рамках державно-приватного партнерства, та державної підтримки, яка надається для стимулювання інвестиційної діяльності відповідно до положень Закону України «Про інвестиційну діяльність». Наведено низку відмінностей, які існують між цими видами державної підтримки. Виявлено відсутність державної підтримки для деяких інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: інвестиційний договір за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування, державна підтримка, інвестиційна діяльність, форми державної підтримки, договір оренди державного чи комунального майна.

Постановка проблеми. Зазвичай кожна держава ставить собі за мету досягти максимального зростання економіки та її структурної перебудови, а також здобути конкурентні переваги стосовно інших країн. Задля реалізації цієї мети держава Україна проводить відповідну економічну політику, основними напрямками якої згідно зі ст. 10 Господарського кодексу України є: структурно-галузева політика, інвестиційна політика, амортизаційна політика, зовнішньоекономічна політика та низка інших [1]. Метою державної підтримки під час здійснення інвестиційної політики має бути запровадження сприятливих умов для залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки України для збільшення виробництва високоякісних вітчизняних товарів і послуг, створення нових робочих місць, тобто для розвитку виробничої, транспортної та ринкової інфраструктур.

На сьогодні інвестиційні договори за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування мають велике значення для економічного розвитку країни. Дослідження питань державної підтримки є необхідним для встановлення міри належності й ефективності такої підтримки та, якщо це необхідно, для вдосконалення функціонування цього механізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням надання державної підтримки реалі-

зації інвестиційних договорів, а також інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування присвячені дослідження таких учених: О.М. Вінника, О.Р. Гофмана, В.В. Кафарського, В.І. Кухар, В.В. Поєдинка та ін.

Однак, незважаючи на чималу кількість досліджень державної підтримки реалізації інвестиційних договорів, не всі особливості у цій сфері розглянуті та проаналізовані науковцями, тому вбачаємо необхідність дослідити деякі з них.

Мета статті – дослідити особливості надання державної підтримки реалізації інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. Державна підтримка реалізації інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування регулюється низкою нормативно-правових актів. Так, щодо договорів, які укладаються у рамках державно-приватного партнерства, – Законом України «Про державно-приватне партнерство», постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства». У ст. 18 Закону України «Про державно-приватне партнерство» передба-

чені форми державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства, а саме шляхом надання державних гарантій, гарантій Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування у вигляді фінансування за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та інших джерел згідно із загальнодержавними та місцевими програмами шляхом виплати приватному партнеру інших платежів, передбачених договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства, у вигляді придбання державним партнером певного обсягу товарів (робіт, послуг), що виробляються (виконуються, надаються) приватним партнером за договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства, а також в інших формах, передбачених законом [2]. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства» державна підтримка надається у вигляді: 1) державних та місцевих гарантій; 2) фінансування здійснення заходів (програм) за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та інших джерел згідно із загальнодержавними та місцевими програмами; 3) в іншій формі згідно із законом [3].

У Законі України «Про інвестиційну діяльність» також передбачено надання державної підтримки, однак потрібно розрізнити державну підтримку, яка надається щодо реалізації інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування, та державну підтримку, яка передбачена і надається для підтримки та стимулювання інвестиційної діяльності.

Відповідно до ст. 12-1 Закону України «Про інвестиційну діяльність» державна підтримка інвестиційної діяльності передбачає участь держави у розробленні та/або реалізації інвестиційних проектів. Державна підтримка для реалізації інвестиційних проектів надається, зокрема, шляхом фінансування реалізації інвестиційних проектів за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів; співфінансування інвестиційних проектів із державного та місцевих бюджетів; надання відповідно до законодавства для реалізації інвестиційних проектів державних і місцевих гарантій із метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єкта господарювання та кредитування за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів; повної

або часткової компенсації за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів відсотків за кредитами суб'єктів господарювання для реалізації інвестиційних проектів; застосування інших форм, передбачених цим Законом [4].

Вважаємо, що ці два види державної підтримки схожі за формами надання, однак є різними функціонально, оскільки: 1) державна підтримка реалізації інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування надається в рамках виконання відповідного договору, а державна підтримка реалізації інвестиційного проекту – у зв'язку не з укладанням договору, а з державною реєстрацією такого проекту та визнанням його конкурсною комісією економічно-ефективним та доцільним для отримання підтримки від держави згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку відбору проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів, для розроблення або реалізації яких надається державна підтримка» [5]; 2) відрізняються об'єкти інвестиційної діяльності, для використання яких може надаватися державна підтримка; 3) під час надання державної підтримки інвестиційним проектам відсутнє співробітництво між органами державної влади чи органами місцевого самоврядування та приватним суб'єктом, яке має місце, наприклад, у договорах, що укладаються в рамках державно-приватного партнерства; 4) відрізняється процедура аналізу інвестиційних проектів чи пропозицій та порядок надання такої підтримки тощо.

Відповідно до положень постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства» ініціатором пропозиції щодо надання державної підтримки може бути: 1) державний партнер; 2) приватний партнер. Надання державної підтримки має бути узгоджено уповноваженим органом, однак варто зауважити, що державні гарантії як форма державної підтримки передбачені на законодавчому рівні для всіх приватних партнерів та не потребують додаткового узгодження, наприклад, зазначені у ст. 20 Закону України «Про державно-приватне партнерство» гарантії непоширення змін цивільного та господарського законодавства на договірні відносини у рамках державно-приватного партнерства.

Державна підтримка можлива не для всіх видів інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зокрема не надається для договорів оренди державного чи комунального майна, які мають інвестиційну складову. Ця складова може бути вкладанням коштів орендаря у капітальне поліпшення об'єкта оренди – модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо. Такі кошти можуть бути у формі окремо залучених коштів з інших фінансових джерел орендаря або у формі прибутку від використання об'єкта оренди, а також у формі амортизаційних відрахувань, оскільки відповідно до ст. 23 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» амортизаційні відрахування залишаються у розпорядженні орендаря і можуть бути використані на відновлення орендованих основних фондів [6]. Окрім цього, у ч. 5 ст. 11 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» зазначено, що витрати, пов'язані з поліпшенням орендованого майна, які зумовлюють збільшення майбутніх економічних вигод, первинно очікуваних від використання об'єкта, здійснюються за рахунок амортизаційних відрахувань, а також за рахунок інших джерел, передбачених умовами договору, та відображаються як капітальні інвестиції, що включаються у вартість об'єкта оренди. Повертаючись до суті питання, зазначимо, що державна підтримка у вигляді фінансування господарської діяльності орендаря не проводиться, також не передбачені гарантії щодо змін у законодавстві та низка інших гарантій для орендаря, оскільки договір оренди не передбачає співпраці між сторонами, за договором не планується отримання значущих економічних та/чи соціальних показників, які мають бути досягнені під час реалізації, наприклад, договорів у рамках державно-приватного партнерства.

Державна підтримка реалізації інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування може надаватись у різних формах, передбачених законодавством. Вважаємо, що у такому разі також можна буде застосовувати деякі форми державної допомоги, передбачені ст. 4 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», який набере чинності 2 серпня 2017 р., оскільки у ст. 1 цього Закону державна допомога визначається як

державна підтримка суб'єктів господарювання за рахунок державних чи місцевих ресурсів. Так, держава може надавати допомогу щодо професійної підготовки працівників для приватного партнера у договірних відносинах державно-приватного партнерства, наприклад, концесіонера, оскільки істотною умовою договору концесії є питання про умови найму, використання праці працівників – громадян України.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи, можемо зробити висновок, що необхідно розрізнити державну підтримку реалізації договорів, що укладаються в рамках державно-приватного партнерства, та державну підтримку, яка надається для стимулювання інвестиційної діяльності відповідно до положень Закону України «Про інвестиційну діяльність», оскільки ці два види державної підтримки мають низку функціональних відмінностей між собою. Також було виявлено те, що державна підтримка передбачена не для всіх інвестиційних договорів за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наприклад, для договору оренди державного чи комунального майна.

Список використаної літератури:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№18, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
2. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 524.
3. Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства : постанова Кабінету Міністрів України № 279 від 17.03.2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 21. – Ст. 882.
4. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – Ст. 646.
5. Про затвердження Порядку відбору проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів, для розроблення або реалізації яких надається державна підтримка : постанова Кабінету Міністрів України № 835 від 13.11.2013 р. // Офіційний вісник України. – 2013. – № 90. – Ст. 3321.
6. Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 28.07.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 30. – Ст. 416.

Гуренко М. А. Государственная поддержка реализации инвестиционных договоров с участием органов государственной власти и органов местного самоуправления

В статье проанализированы особенности предоставления государственной поддержки реализации инвестиционных договоров с участием органов государственной власти и органов местного самоуправления. Рассмотрены особенности государственной поддержки реализации договоров, которые заключаются в рамках государственно-частного партнерства, а также государственной поддержки, которая предоставляется для стимулирования инвестиционной деятельности в соответствии с положениями Закона Украины «Об инвестиционной деятельности». Приведен ряд отличий, которые существуют между данными видами государственной поддержки. Обнаружено отсутствие государственной поддержки для некоторых инвестиционных договоров с участием органов государственной власти и органов местного самоуправления.

Ключевые слова: *инвестиционный договор с участием органов государственной власти и органов местного самоуправления, государственная поддержка, инвестиционная деятельность, формы государственной поддержки, договор аренды государственного или коммунального имущества.*

Gurenko M. A. State support of the implementation of investment agreements with the participation of public authorities and local governments

In article is analyzed the specifics of providing state support for the implementation of investment agreements with the participation of public authorities and local governments. It was investigated the specifics of state support for the implementation of the agreements which are concluding within the framework of public-private partnership, as well as the specifics of state support that is provided to induce investment activity in accordance with the provisions of the Investment Activity Act. There were given a number of differences that exist between these types of state support. It was found the deficiency of state support for certain investment agreements with the participation of public authorities and local governments.

Key words: *investment agreement with the participation of public authorities and local governments, state support, investment activity, forms of state support, rental agreement of public or municipal property.*